

Asia: VN/33230/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Espoon kaupunki, Kasvun ja oppimisen toimiala

Lausunto luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Espoon kaupungilta lausuntoa luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan vuosiviikkotuntimäärää kaikille yhteisen opetuksen osalta kolmella vuosiviikkotunnilla.

Esityksessä ehdotetaan, että lisäys tehtäisiin voimassaolevan tuntijaon nivelvaiheiden mukaisesti siten, että sijoitettaisiin kaksi vuosiviikkotuntia äidinkieleen ja kirjallisuuteen vuosiluokille 1-2 sekä yksi vuosiviikkotunti matematiikkaan vuosiluokille 3-6. Opetuksen järjestäjä kohdentaa tunnit paikallisesti tarkemmin vuosiluokittain. Lisäyksen johdosta myös perusopetusasetuksen viikoittaista kokonaistuntimäärää tulisi nostaa 3 tunnilla.

Esitykseen sisältyvät ehdotus perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 6 §:n 1 momentin muuttamisesta sekä ehdotus perusopetusasetuksen (852/1998) vuosittaista ja viikoittaista tuntimäärää koskevan 3 §:n 1 momentin muuttamisesta. Asetusmuutosten esitetään tulevan voimaan 1.8.2025.

Espoon kaupunki on laatinut lausunnon yhteistyössä suomenkielisen ja ruotsinkielisen perusopetuksen kanssa.

Lausunnossa pyydetään vastaamaan kysymyksiin: Kuinka hyvin tunti- ja lisäkurssit esitetyssä muodossa vastaavat luku- kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen? Onko

tuntien kohdentaminen eri vuosiluokille esitetyssä muodossa tarkoituksen mukainen? Muita huomioita esityksestä?

Espoon näkemykset on kirjattu kysymysten alle erikseen.

1. Kuinka hyvin tunti- ja lisäkurssit esitetyssä muodossa vastaavat luku- kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen?

Espoo katsoo, että esitetyt tutkimukset osoittavat, että on tarvetta lisätä tunteja luku- ja kirjoitustaidon vahvistamiseksi vuosiluokille 1–2 yhteensä 2 vuosiviikkotuntia ja matematiikan taitojen vahvistamiseen vuosiluokille 3–6 yhteensä 1 vuosiviikkotunti. Tuntien määrän myötä olisi enemmän aikaa luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen ja oppimiseen. Tuntimäärät ja vuosiluokkakokonaisuudet on perusteltu. Espoon mielestä lisätunnit tarvitaan antamaan lisäaikaa nykyisen opetussuunnitelman tavoitteiden opettamiseen ja siten kielitaidon vahvistamiseen, kuten esityksessä on kuvattu. Espoo pitää tärkeänä, että pidetään kiinni hallitusohjelmaan kirjatusta tavoitteesta kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 3 vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa.

Espoon näkemys on, että alkuopetukseen suunnitellut tunti- ja lisäkurssit ovat erittäin tarpeellisia ja hyödyllisiä, mutta toimenpiteenä se ei yksin riitä nostamaan luku- ja kirjoitustaidon osaamisen tasoa. Tarvitaan lisäksi valtakunnallisesti muita systemaattisia toimenpiteitä kuten esimerkiksi opettajien ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä ja riittävien resurssien varmistamista opetuksen järjestämiseksi.

2. Onko tuntien kohdentaminen eri vuosiluokille esitetyssä muodossa tarkoituksen mukainen?

Espoon näkemys on, että tuntien kohdentaminen esitetyssä muodossa on tarkoituksenmukaista opetussuunnitelman vuosiluokkakokonaisuuksien näkökulmasta, jotta kunta voi vuosiluokkaistaa tunnit haluamilleen luokka-asteille.

Esityksessä todetaan, että Suomessa perusopetuksen opetustuntimäärä on kansainvälisesti verrattuna pieni etenkin alimmilla vuosiluokilla, mikä puoltaa tuntien lisäämistä alkuopetukseen. Perusopetuksen arviointitutkimuksissa on havaittu, että yksilöiden väliset osaamiserot ovat suuria ensimmäisellä luokalla. Jo perusopetuksen alussa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden luku- ja kirjoitustaito ovat heikompia kuin muilla oppilailla, ja tutkimustulosten mukaan perusopetus ei pysty kuroma umpeen eroa oppilaiden luku- ja kirjoitustaidossa. Lisätunnit voivat auttaa osaamiserojen tasoittumisessa jo heti koulupolun alussa. Tutkimusten mukaan matematiikan osaamisen ja matemaattisen minäkäsityksen välillä on vahva positiivinen yhteys, ja minäkäsityksen muutos on suurinta alaluokilla. Matematiikan lisätunti antaisi mahdollisuuden vahvistaa positiivista minäkäsitystä matematiikan osaamisesta. On perusteltua lisätä äidinkielen ja kirjallisuuden vuosiviikkotunteja alkuopetukseen vuosiluokille 1–2 ja matematiikan vuosiviikkotunti vuosiluokille 3–6.

On kuitenkin huomattava, että suurin osa (76,2 %) äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunneista on jo sijoitettu alakouluun ja yläkoulun osuus on 23,8 %. Muutoksen myötä alakoulun osuus nousee 77,3 prosenttiin, ja yläkoulun osuus laskee 22,7 prosenttiin. Matematiikan tunnit jakautuvat tasaisemmin ala- ja yläkoulun välillä suhteessa vuosiluokkien määriin. Muutoksen myötä osuudet olisivat 66,7 % (alakoulu) ja 33,3 % (yläkoulu).

Espoo haluaa nostaa esiin tarpeen lisätä perusopetusasetukseen mahdollisuus joustaa 5 tunnin koulupäivän pituudesta opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen niin edellyttäessä vastaavasti kuin on kirjattu 7–9 vuosiluokille Perusopetusasetuksessa (4 §). Kouluilla voi olla haastetta tehdä opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellisia ryhmittelyitä ja saada valinnaisten kielten ja eri katsomusaineiden oppitunnit tarjottua viiden tunnin puitteissa.

3. Muita huomioita esityksestä?

Espoo toteaa, että lisätunteihin tulee opetuksen järjestäjien saada täysimääräinen resurssi.

Luku-, kirjoitus- ja laskutaidon oppimiseen vaikuttavat myös oppituntien lukumäärän lisäksi laadulliset tekijät, kuten mahdollisuudet tarjota oppilaille oppimisen tuen eri muotoja ja ryhmäkoko. Siksi Espoo edellyttää, että muutokseen kohdennetaan tarvittavat resurssit kunnille ja jätetään riittävästi aikaa ja joustavuutta opetuksen suunnitteluun paikallisesti sekä muutoksien toimeenpanoon. Tuntijaon siirtymäsäädösten tulee olla selkeät.

Espoo haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin myös havaintomme siitä, ettei yhdenvertaisuus opetuskielen oppimisen osalta toteudu maahan muuttaneiden lasten ja nuorten kohdalla nykyisen opetussuunnitelman puitteissa. Voimassa olevat suomi toisena kielenä (S2) ja ruotsi toisena kielenä eli svenska som andra språk (S2) -oppimäärien opetussuunnitelmat eivät takaa oppilaille kielellisiä valmiuksia jatko-opintoihin, vaikka oppimäärien tehtävänä on perusteissa kirjattu: ”tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin”. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen esitetyt lisätunnit tai esimerkiksi erilliset valtionavustukset suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen eivät riitä tämän haasteen korjaamiseen. S2 -oppimäärän

tavoitteita, sisältöjä ja toteuttamistapaa sekä asemaa tulisi siis tarkastella omana erillisenä kokonaisuutenaan mahdollisimman pian. Valtakunnallisesti tulisi ratkaista miten saadaan kielitaitotaso vahvistumaan S2-oppimäärässä nopeammin, jotta olisi mahdollista saavuttaa osaamistason ero suhteessa S1 -oppimäärän oppijoihin. Olisiko ratkaisu se, että valtakunnalliseen tuntijakoon lisättäisiin valtion rahoittamana oppitunteja enemmän S2-oppimäärään kuin mitä on S1-oppimäärässä.

Samassa yhteydessä on tarpeen tarkastella, miten varmistetaan, että oppilaat siirtyvät S2 -oppimäärän opiskelusta S1-oppimäärän opiskeluun, kun kielitaito on riittävä, jotta kielen oppimisen taso saadaan oppijan potentiaalin mukaiselle tasolle. Olisi hyvä valtakunnallisesti myös tuoda tarjolle uusia keinoja, miten voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla vahvistaa kesken perusopetuksen maahan saapuvien puutteellista opetuskielen taitoa.

Saloranta-Eriksson Outi
Espoon kaupunki, kasvun ja oppimisen toimiala